

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 8 februari 1895, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om utarbetande och framläggande af förslag till ändrad lydelse af förordningen den 13 september 1864 angående ränta vid försträckning.

I 9 kap. 6 § handelsbalken, sådant detta¹⁵ lagrum lyder enligt förordningen den 11 augusti 1815, stadgas: Ingen tage, eller låte förskrifva sig större ränta, än sex för hundra om året. Hvar som det gör, eller tager ränta på ränta, hafve förbrutit hela räntan, och böte tiondedelen af hufvudstolen åt de fattiga. Är vid försträckning af penningar visst vite utfäst, der gäldenären med betalningen öfver förfalldagen skulle fördröja, vare det ogildt.

Genom förordningen angående ränta vid försträckning på viss kort tid utan säkerhet i fast egendom den 13 september 1864 har stadgats:

Hvad i 9 kap. 6 § handelsbalken är stadgadt om förbud att taga eller låta förskrifva sig större ränta, än sex för hundra om året, ege ej tillämpning vid försträckning, som mot förskrifning, utan säkerhet af inteckning i fast egendom, eller pant af i sådan egendom intecknad skuldebref, lemnas på viss tid, ej öfverstigande sex månader.

Uti en inom Andra Kammararen väckt till laguskottet hänvisad motion, n:o 34, anför herr *Schönbeck*, att grundsatsen om aftalets frihet

väl vore riktig, men att dock såsom undantag härifrån borde gälla, att räntan icke finge öfverstiga vissa procent af det utlånta kapitalet. Det funnes långifvare, som af vederbörande låntagare utpressade en ränta af 40 till 60 procent om året. Äfven de så kallade pantaktiebankerna drefve sin lånerörelse mot en ränta af gemenligen 36 procent för år räknadt. Väl vore förvaltningskostnaderna i en sådan inrättning, der till säkerhet för försträckningarna gemenligen nedsattes kläder, möbler och andra skrymmande saker, i förhållande till rörelsekapitalet så stora, att det icke låte sig göra med hänsyn till inrättningens bestånd och delegarnes utfående af en skälig ränta för sina insatta medel att taga en så pass begränsad ränta som sex procent. Men erfarenheten hade dock gifvit vid handen, att en ränta af 15 à 20 för hundralet om året icke allenast räckte till bestridande af förvaltningskostnaderna och till utdelning åt aktieegarne af en skälig ränta, utan jemväl till afsättande af något, om ock ringa, öfverskott till reservfond.

Motionären föreslår alltså,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till en sådan ändring af förordningen den 13 september 1864, att någon gräns sättes för räntans storlek vid sådan försträckning af penningar, som deri omnämnes, och att i intet fall må, vid sträng påföljd för öfverträdelse deraf, högre ränta tagas, än hvad som sålunda pröfvats vara å ena sidan mera rimligt och å andra sidan tillräckligt för pantaktiebankernas bestånd.

Genom 1864 års förordning har grundsatsen om ränteafstalets frihet blifvit införd i den svenska rätten, dervid dock lagstiftaren ansett det i 1734 års lag stadgade maximum för ränta å penningeförsträckningar böra bibehållas för lån på längre tid än den, som kunde antagas vara inom handeln och industrien vanlig samt för de försträckningar, som gifvits mot inteckningssäkerhet i fast egendom. Denna frihet har, enligt hvad erfarenheten utvisar, i allmänhet haft välgörande verkningar på vårt lands kreditförhållanden och medfört gagn vid lånetransaktioner jemväl för den lånesökande. Om än det fria ränteafstalet till de lånebehöfvandes skada i särskilda fall missbrukats, så synes det dock utskottet betänkligt att vidtaga sådana åtgärder som i motionen blifvit föreslagna. I likhet med hvad utskottet vid 1893 års riksdag i

förevarande ämne yttrat, håller utskottet nemligen före att en lagstiftning i motionens syfte, långt ifrån att verka i afsedd riktning, endast skulle bidraga att skapa nya afarter af utlåning, lika förkastliga som dem, man närmast velat förekomma.

På grund af hvad sålunda anförts, föranlåtes utskottet hemställa,

att herr Schönbecks motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 februari 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.